

УДК 378.018.43

**МЕТОД ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧАСНИКІВ
СЕРТИФІКАЦІЇ**

Іванов Євген

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Різняк Р.Я.

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира

Винниченка, м. Кропивницький, Україна

У статті розкрито проблема застосування емпіричних методів в ході проведення експертної діяльності в галузі освіти. На прикладі організації пробної сертифікації вчителів математики проілюстровано застосування методів експертної оцінки рівня сформованості професійних компетентностей учасників сертифікації. В роботі висвітлена методологія проведення пробного експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації – вибірки вчителів математики Кіровоградської області. Результати оцінювання подані з використанням математико-статистичного інструментарію та засобів візуалізації статистичних даних.

Ключові слова: експертиза, моніторинг, емпіричні методи, заклад освіти, освітній процес.

**METHOD OF EXPERT ASSESSMENT OF THE LEVEL OF
FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF
CERTIFICATION PARTICIPANTS**

Ivanov Yevgeny

Academic supervisor: Doctor of Historical Sciences,

Professor Rizhniak R.Ya.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi,

Ukraine

The article reveals the problem of using empirical methods in the course of conducting expert activities in the field of education. The example of organizing a trial certification of mathematics teachers illustrates the use of methods for expert assessment of the level of formation of professional competencies of certification participants. The paper highlights the methodology for conducting a trial expert assessment of professional competencies of certification participants - a sample of mathematics teachers of the Kirovograd region. The assessment results are presented using mathematical and statistical tools and means of visualizing statistical data.

Keywords: expertise, monitoring, empirical methods, educational institution, educational process.

Постановка проблеми. Емпіричні методи експертизи освітнього процесу включають збирання та накопичення даних (спостереження, бесіда, анкетування, тестування, інтерв'ювання, аналіз документів та продуктів

діяльності, досвіду роботи вчителів та ін.); оцінювання (самооцінка, рейтинг, педагогічний консиліум); контроль та вимірювання (шкалювання, зрізи, тести); вивчення педагогічного процесу, змінених та точно врахованих умов (педагогічний експеримент та дослідна перевірка висновків дослідження в умовах масової школи); обробку даних (математичні статистичні, графічні, табличні). Саме ці процеси та способи експертної діяльності є актуальними для сьогодишньої системи української освіти та складають інтерес для нашої роботи.

Аналіз досліджень та публікацій. Експертне дослідження із застосуванням емпіричних методів – це дослідження, в якому висновки робляться строго на основі даних, отриманих із спостережень, експериментів, порівнянь, вимірювань, опитувань, аналізу документів та інших методів збирання інформації [9; 10]. Дослідження на основі досвіду та спостереження відіграють важливу роль у сучасній освіті, оскільки більшість споживачів освітніх послуг схильні довіряти лише тому, що вони можуть побачити, почути чи відчути.

Але незважаючи на те, що в експертних дослідженнях емпіричні методи забезпечують реальність і точність даних, а також конкретні результати та об'єктивність дослідження, вони можуть вимагати значних часових та фінансових витрат [2; 4]. До того ж, деякі досліджувані об'єкти та явища можуть бути складними для вимірювання та подальшого аналізу отриманих даних.

Емпіричні методи в залежності від способу збору даних можна розділити методом простої класифікації на кількісні та якісні [3; 8].

За допомогою кількісних методів можна збирати, досліджувати та аналізувати числові дані, які відображають певну кількісну оцінку явища, що вивчається. З такого аналізу можна підтвердити чи спростувати гіпотезу, сформульовану експертом на початку свого дослідження [5; 11].

У деяких питаннях дослідження кількісні методи не підходять для аналізу даних. Тоді застосовують інші засоби – якісні методи, результати яких

подаються в описовому вигляді, що допомагає експерту зробити висновки, що підтверджують або спростовують гіпотези та теорії, які він сформулював у своєму дослідженні, застосувавши теоретичні методи експертного дослідження раніше [9; 10].

У якісних методах досліджень використовуються нечислові дані, які допомагають виявити приховані глибинні смисли, причини та закономірності у досліджуваних об'єктах експертизи [7].

Мета дослідження – провести та узагальнити результати пробного експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації – вчителів математики Кіровоградської області..

Виклад основного матеріалу (результатів) дослідження. За пропонованою формою експерти проводять незалежне оцінювання рівня формування таких компетентностей учасників сертифікації: 1) мовно-комунікативна, 2) предметно-методична, 3) інформаційно-цифрова, 4) психологічна, 5) емоційно-етична, 7) інклюзивна, 8) здоров'язбережувальна, 9) проєктувальна, 10) прогностична, 11) організаційна, 12) оцінювально-аналітична, 13) інноваційна, 15) рефлексивна, а також 14) здатність до навчання протягом життя та 6) здатність до організації педагогічного партнерства. Індикаторами визначення рівня володіння учасниками сертифікації переліченими компетентностями є такі:

1.1. Мовленнєва діяльність

1.2. Розвиток мовно-комунікативних умінь та навичок в учнів

2.1. Забезпечення змістової складової освітнього процесу

2.2. Реалізація технологічної складової освітнього процесу

2.3. Моніторинг особливостей засвоєння учнями навчального матеріалу

2.4. Коригувальна діяльність на занятті

3.1. Використання цифрових технологій в освітньому процесі

3.2. Цифровий етикет та комунікація

4.1. Забезпечення мотиваційної готовності учнів до навчальної діяльності

- 4.2. Врахування психологічних особливостей учнів
 - 5.1. Розвиток емоційного інтелекту учнів
 - 5.2. Емоційно-етична сфера особистості вчителя
 - 6.1. Взаємодія з учнями в освітньому процесі
 - 6.2. Співпраця з батьками учнів, іншими учасниками освітнього процесу
 - 7.1. Здатність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами
 - 7.2. Формування в учнів толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами
 - 8.1. Дотримання санітарних правил та гігієнічних норм в освітньому процесі
 - 8.2. Формування в учнів культури здорового та безпечного способу життя
 - 9.1. Змістове наповнення освітнього простору класу
 - 9.2. Дидактичне забезпечення освітнього процесу
 - 10.1. Планування освітнього процесу
 - 10.2. Прогнозування результатів освітнього процесу
 - 11.1. Організація освітнього процесу
 - 11.2. Використання освітнього середовища класу в навчальному процесі
 - 12.1. Оцінювання навчальних досягнень учнів
 - 12.2. Формування в учнів навичок самооцінювання та взаємооцінювання
 - 13.1. Обізнаність з інноваційними педагогічними технологіями
 - 13.2. Використання інновацій у професійній діяльності
 - 14.1. Професійний розвиток
 - 14.2. Професійна співпраця та трансляція досвіду
 - 15.1. Аналіз власної професійної діяльності відповідно до вимог Професійного стандарту
 - 15.2. Особистісні якості вчителя як складова рефлексивної компетентності.

В експертному оцінюванні брали участь 3 експерти, які оцінювали за визначеними критеріями та індикаторами рівень формування професійних

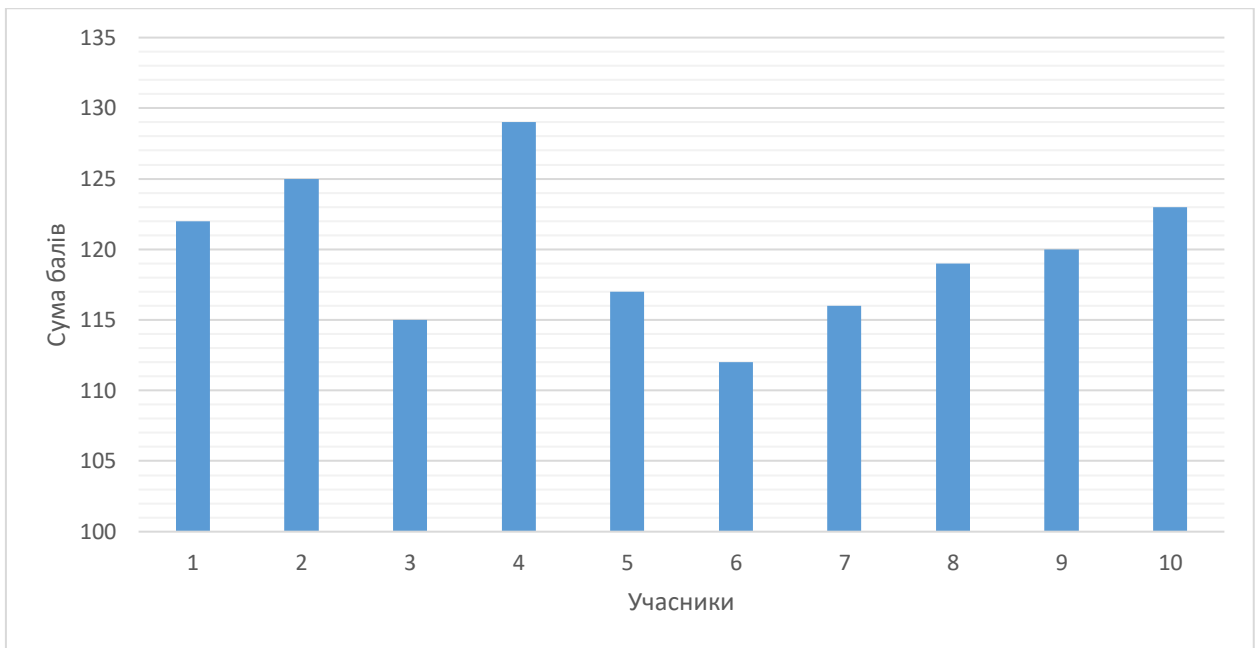
компетентностей 10-ти учасників сертифікації. Форма таблиці експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації взята з прийнятих нормативів Державної служби якості освіти України [1].

Загальні (заокруглені до одиниць) результати оцінювання учасників сертифікації подані в таблиці 1.

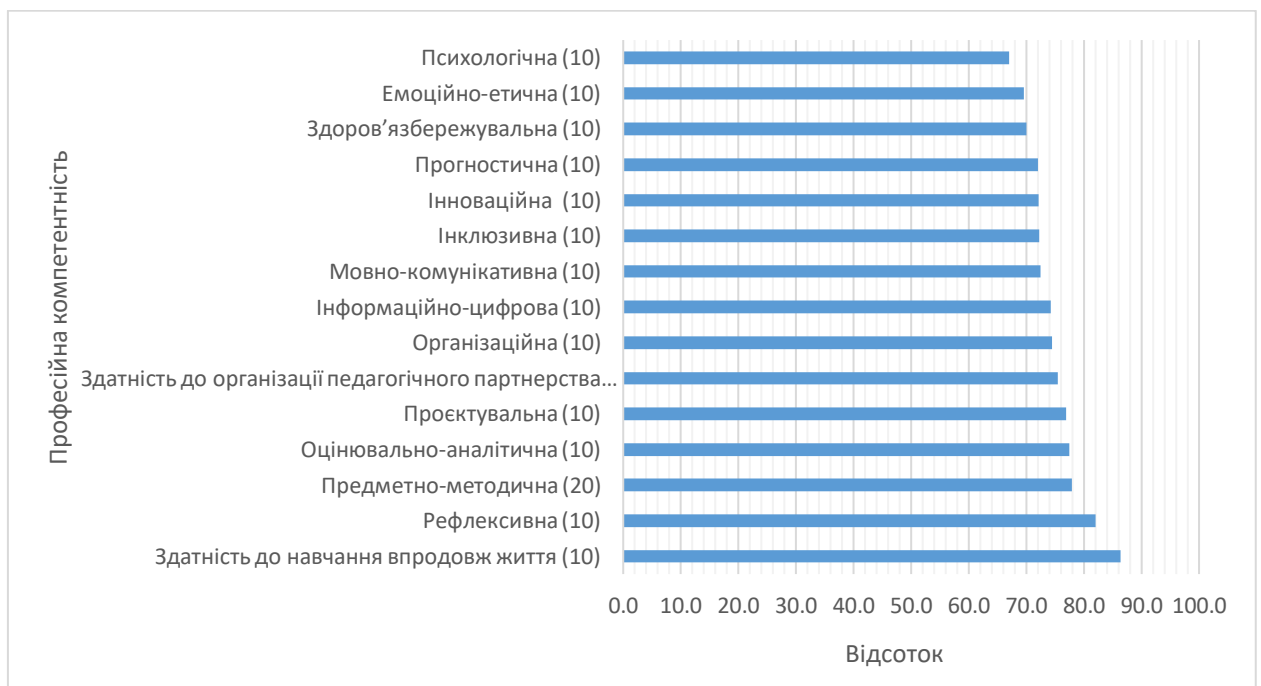
Таблиця 1. Результати експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації

№ п/п	Професійна компетентність	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Середня кількість балів за компетентностями
1	Мовно-комунікативна (10)	7	6	6	9	8	7	8	7	8	7	7,25
2	Предметно-методична (20)	17	19	14	19	18	14	10	13	14	18	15,59
3	Інформаційно-цифрова (10)	7	8	8	10	6	7	5	8	7	8	7,43
4	Психологічна (10)	6	6	7	6	6	9	8	6	7	6	6,70
5	Емоційно-етична (10)	7	7	8	7	5	8	8	5	8	7	6,96
6	Здатність до організації педагогічного партнерства (10)	8	8	7	8	8	5	9	7	8	8	7,55
7	Інклюзивна (10)	5	7	9	8	5	7	8	8	7	8	7,22
8	Здоров'язбережувальна (10)	6	8	5	7	8	7	6	8	7	8	7,01
9	Проектувальна (10)	7	8	6	9	8	7	9	9	7	7	7,69
10	Прогностична (10)	10	8	7	5	8	5	6	8	8	7	7,20
11	Організаційна (10)	8	5	8	9	7	7	8	7	8	7	7,45
12	Оцінювально-аналітична (10)	7	9	6	8	6	7	8	8	9	10	7,75
13	Інноваційна (10)	9	8	7	6	7	6	7	8	7	7	7,22
14	Здатність до навчання впродовж життя (10)	10	10	8	10	9	7	8	9	8	8	8,63
15	Рефлексивна (10)	8	9	9	7	9	9	8	9	7	7	8,20
Загальна кількість балів учасників		122	125	115	129	117	112	116	119	120	123	119,83

Таким чином, середній бал експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації рівний 119,83 зі 160 можливих. Гістограма загальної оцінки учасників сертифікації виглядає так:

Відсоток набраних учасниками сертифікаційної експертизи середніх балів по кожному рівню оцінюваних компетентностей у порядку зростання успішності педагогів показаний на наступній гістограмі:

В цілому можна говорити про узгодженість успішності вчителів (за виключення учасника під № 7), враховуючи результати кореляційного аналізу підсумкових оцінок учасників сертифікації (таблиця 2).

Таблиця 2. Результати кореляційного аналізу матриці оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

1	1,00										
2	0,87	1,00									
3	0,73	0,77	1,00								
4	0,75	0,83	0,76	1,00							
5	0,91	0,89	0,68	0,83	1,00						
6	0,59	0,74	0,77	0,74	0,70	1,00					
7	0,37	0,37	0,42	0,48	0,43	0,49	1,00				
8	0,77	0,88	0,65	0,78	0,87	0,58	0,29	1,00			
9	0,88	0,86	0,73	0,83	0,84	0,71	0,44	0,69	1,00		
10	0,81	0,94	0,74	0,90	0,84	0,72	0,42	0,80	0,92	1,00	

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Проведене дослідження щодо вивчення особливостей використання емпіричних методів експертизи освітньої діяльності закладів освіти привело до таких висновків.

1. Емпіричні методи в залежності від способу збору даних нами класифіковані на кількісні та якісні. В роботі наведені короткі характеристики кожного методу, що відноситься до емпіричних методів організації експертної діяльності, визначені межі їхнього застосування, наведені приклади використання.

4. В роботі висвітлена методологія проведення пробного експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації – вчителів математики Кіровоградської області. Результати оцінювання подані з використанням математико-статистичного інструментарію та засобів візуалізації статистичних даних.

Список використаної літератури

1. Державна служба якості освіти в Україні. URL: <https://sqe.gov.ua/>
2. Докучаєва В.В. Експертиза як метод прогностичної оцінки в процесі створення інноваційних педагогічних систем. *Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2011. № 1. С. 27—32.

3. Інституційний аудит школи: Що варто знати засновнику закладу загальної середньої освіти. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 19 с.
4. Канівець Т.М. Основи педагогічного оцінювання: навч.-метод. посіб. Ніжин, Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. 102 с.
5. Касьянова О.М. Педагогічна експертиза діяльності навчального закладу: навчально-методичний посібник. Харків, Видавнича група «Основа», 2012. 128 с.
6. Кількісні методи експертного оцінювання: наук.-метод. розробка [уклад.: В.П. Новосад, Р.Г. Селіверстов, І.І. Артим]. Київ, НАДУ, 2009. 36 с.
7. Методологія експертного оцінювання: конспект лекцій. Уклад.: В.П. Новосад, Р.Г. Селіверстов. Київ, НАДУ, 2008. 48 с.
8. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія. О. Воробйова, М. Дебич, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ, Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020. 220 с.
9. Пасічник Н.О. Моніторинг якості освіти як комплексне оцінювання освітнього процесу. *Наукові записки. Вип. 121. Серія: Педагогічні науки. Частина I*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. С. 50-55.
10. Пасічник Н.О., Ботузова Ю.В., Ріжняк Р.Я. Експертна діяльність в закладах освіти. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка. Кропивницький, ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. 514 с.
11. Чміль А.І., Боднар О.С. Структурні елементи критеріального оцінювання діяльності закладів освіти. *Постметодика*. 2006. № 5(69). С. 37–41.

Відомості про автора:

Іванов Євген Олександрович – студент II курсу магістратури факультету математики, природничих наук та технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, тел. +380993936261, e-mail: jeka.floms@gmail.com.